

Kwaliteitsteam RijnlandRoute Europaweg Lammenschansplein

borging van de ruimtelijke kwaliteit van Europaweg, Lammenschansplein en omgeving door onafhankelijke oordeelsvorming

ADVIES #07 ONTWERP EUROPAWEG LAMMENSCHANSPLEIN

LAMMEBRUG

24 februari 2025

Dit advies betreft de Lammebrug als kunstwerk, maar kan niet los gezien worden van het advies over het Integraal Inrichtingsplan Ruimtelijke Kwaliteit (IIRK). De kern van het nieuwe 'Lammenschanspark' is een verzameling van kunstwerken en routes die in het IIRK het 'artefact' genoemd worden. De keerwanden en randelementen van de verschillende kunstwerken, waaronder de Lammebrug, hebben een organiserend karakter. Ze verbinden en begeleiden de langzaamverkeerroutes en hoogteverschillen. Het Kwaliteitsteam verzoekt de Welstandscommissie om bij de beoordeling van de Lammebrug ook het advies over het IIRK mee te nemen in de afweging.

De brug vormt op zichzelf niet de 'entreepoort' van Leiden en is in die zin geen icoon of statement. De Lammebrug is wel onlosmakelijk deel van de doorlopende wanden en randen van het Lammenschansplein en als zodanig onderdeel van een brede, groene stadsentree voor Leiden. De lange lijnen, waaronder de betonnen brugranden, worden behandeld in het ADVIES #06 over het IIRK. De afwijking van de eis, dat voet- en fietspaden op gelijke hoogte liggen (eis 3.6.2.12), wordt ook in advies 06 behandeld. De gemetselde baksteenwanden zullen in dit advies aan de orde komen.

Metselwerk

De lange, vloeiend doorlopende wanden vormen de identiteit van de stadsentree. Het metselwerk heeft een hoge architectonische kwaliteit, t.a.v. type steen, voegen, textuur, patroon en verband.

Vanuit Boskalis is het voorstel gekomen om een mix aan hergebruikte bakstenen toe te passen in dit project. Het Kwaliteitsteam omarmt dit idee. De baksteen leent zich uitstekend om te worden hergebruikt en kan ingezet worden om het project Europaweg verder te verduurzamen en dit ook zichtbaar te maken. Dit biedt de kans om een unieke wand te maken. Omdat om dit moment nog niet bekend is welke exacte kleuren en typen baksteen straks gebruikt kunnen worden is een definitieve keuze voor de wijze van toepassing op dit moment nog niet te maken. Vanwege de omvang van het project Europaweg is het niet mogelijk om alle hergebruikte bakstenen uit één bron te betrekken. Kleurverschillen in het metselwerk zijn daardoor onvermijdelijk. De mate van dit kleurverschil zal pas in een latere fase van het project duidelijk worden, op het moment dat de stenen beschikbaar komen. Het EPVE schrijft variatie voor in de wand door verband en reliëf. Door de eigenschappen van hergebruikte stenen ontstaat er vanzelf variatie en kan er naar verwachting anders omgegaan worden met deze eisen uit het EPVE. Het streven blijft om de kleurverschillen beperkt te houden, maar tegelijkertijd is enige mate van gemêleerdheid ook wenselijk en passend bij het hergebruikte materiaal.

Het Kwaliteitsteam vraagt de architect om de bandbreedte van opties te verkennen op basis van mock-ups, maar ook op basis van ontwerptekeningen, zodat het beeld voor de brug als geheel goed beoordeeld kan worden. Op basis daarvan gaan we als Kwaliteitsteam het gesprek aan over welke richting we op willen met het aanzicht van de gemetselde wanden.

Wand naast Brasserie Cronesteijn

Conform het EPVE zouden bij de Lammebrug aan de oostzijde de bakstenen wanden doorlopen en aan de westzijde zou de wand al snel verdwijnen in taluds. Door de verhoging van de Europaweg met taluds kan er extra druk ontstaan op de ondergrondse fundering van de bestaande bebouwing aan de Vlietweg. Daarom is gekeken naar een ontwerpoplossing, waarbij de wand langs de Brasserie Cronesteijn langer wordt doorgetrokken. Dit levert meer ruimte voor een groene inrichting op op maaiveldniveau, wat als verbetering beschouwd wordt. Daarnaast ontstaat er zo een logische plek voor de door gemeente Leiden gewenste kunstuiting 'Schans Lamme'. Deze was eigenlijk op de oostwand gedacht, maar daar was de kunstuiting door de beperkte ruimte en beplanting slecht zichtbaar. Zo worden door één ontwerpaanpassing meerdere problemen opgelost.

Het val

Vertrekpunt voor de afwerking van de onderkant van het val zoals opgenomen in EPvE was een vlakke plaat; *"3.6.5.7. Onderzijde van het val is een zichtzijde en vlak uitgevoerd (geen open structuur i.v.m. vervuiling)."* In de uitwerking is door de ontwerpers aangegeven dat dit bezwaarlijk is, m.n. vanwege het extra gewicht en de inspecteerbaarheid van de staalconstructie. Het Kwaliteitsteam heeft destijds aangegeven te betreuren dat de vlakke afwerking niet gerealiseerd kan worden, maar heeft wel begrip voor de technische uitdagingen voor een dergelijke constructie. Daarom heeft het Kwaliteitsteam kaders meegegeven voor de alternatieve afwerking met als uitgangspunt een een rustige en regelmatige verdeling van de zichtbare constructieve elementen. De huidige uitwerking voldoet daar in voldoende mate aan, zodat het Kwaliteitsteam met deze afwijking van het EPvE kan instemmen.

Omdat de Lammebrug een beweegbare brug is, kan de leuning van de brug niet in één lijn doorlopen. De doorlopende brugrand en leuning springen op het val eenmalig terug t.b.v. het vrij draaien van het val. Dit in afwijking van eis *"3.6.3.50. Het hekwerk is terugliggend gepositioneerd t.o.v. de rand in één doorlopende lijn zonder knikken en staat op gelijke afstand van de rand."* Omdat er geen realistische ontwerp oplossingen mogelijk bleken die hier ter hoogte van het val invulling invulling aan geven stemt het Kwaliteitsteam in met deze plaatselijke afwijking.

Basculekelder en oplegpijlers

- De betonnen poer van de oplegpijler komt door de benodigde constructieve afmetingen 2,0 m boven het water uit. Dit is hoger dan de oever en daarmee hoger dan in het EPvE gevraagd. Deze constructieve hoogtemaat bepaalt de overgang van beton naar metselwerk. De basculekelder krijgt de overgang op dezelfde hoogte. (*"EPvE 3.6.5.11. De vorm van het tussensteunpunt zorgt voor maximale openheid en doorzicht onder het kunstwerk en bestaat uit ronde kolommen (r is minimaal 1,0m) op een poer op hoogte van de kade."*)
- Er komt geen schaduwvoeg; de wrijfgordingen beginnen op gelijke hoogte met de bovenkant poer. (*"EPvE 3.6.5.9. De basculekelder is in uiterlijk tot aan de hoogte van de kade van beton, daarboven heeft deze dezelfde baksteen bekleding als de keerwanden. Hiertussen wordt een schaduwvoeg toegepast."*)
- De inrichting van de basculekelder bepaalt waar de deuren kunnen komen, dit is aan de uiterst linker- en rechterzijde. (*"EPvE 3.6.5.10. De wanden worden in vormgeving benaderd als een gevel. Wandopeningen (deuren) worden zo veel mogelijk gebundeld ..."*)
- De Lammebrug krijgt boven de basculekelder een bordes voor lokale bediening in noodgevallen. Dit bordes is niet zichtbaar op de vergunningstekeningen, maar visualisaties zijn al wel opgenomen in het IIRK. Om de doorgaande lijn van de brugrand zo min mogelijk te onderbreken is het bordes ontworpen als onderdeel van de RVS brugleuning. De betonnen randelementen lopen onder het bordes ononderbroken door. Het bordes en de bijbehorende elementen dient in de DO-fase nader uitgewerkt te worden.
- In afwijking van het EPvE is het Kwaliteitsteam het eens met de architect, dat de brugrand van de Lammebrug niet perse de meest voordehand liggende plek is voor de naamsvermelding. (*"3.6.3.47. Namen van de kunstwerken zijn opgenomen in de betonnen randen"*). De gedachte gaat uit naar vermelding in losse letters op het metselwerk van de basculekelder. Voor de Lammebrug en de Trekvluetbrug wordt in de DO-fase onderzocht hoe de naam het beste op het kunstwerk kan worden vermeld. Voor de twee fietsonderdoorgangen (Lammenschanstunnel en Veldschanstunnel) is overigens geen naamsvermelding op het kunstwerk gedacht en wordt deze ook niet wenselijk geacht.

Dit alles overwegende, gaat het Kwaliteitsteam akkoord met het ontwerp voor de Lammebrug.

Namens het Kwaliteitsteam RijnlandRoute – Europaweg Lammenschansplein,

Abe Veenstra

**Behoort bij beschikking van
Burgemeester en Wethouders
van Leiden**

Z/25/3801610
DSO 2025021801207

Het Kwaliteitsteam RijnlandRoute Europaweg Lammenschansplein bestaat uit:

Abe Veenstra	voormalig Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit – voorzitter
Peter van den Heuvel	voormalig Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit en Vormgeving Rijkswaterstaat
Maarten Schmitt	voormalig Stadsbouwmeester Leiden